

Cumhuriyetin Ýlâný

Gönderen : HÝLAL - 14/05/2008 08:07

Cumhuriyetin Ýlâný

Mustafa Kemal Paþa,1921 Anayasasý'nýn ilk maddelerinde yer alan "Hâkimiyet kayýtsýz þartsýz milletindir" ve "Millî iradeyi millet namýna temsil eden tek yetkili organ Türkiye Büyük Millet Meclisi'dir " ifadelerini daima "Cumhuriyet" þekliyle yorumlamýþtır.

Gerçekten de 1921 Teþkilât-ý Esasiye Kanunu ile kurulmuþ olan siyasi rejim geniþ anlamý ile Cumhuriyet'ten baþka bir þey deðil. Ancak Cumhuriyet resmen ilân edilmemiþ ve devlet baþsýz bir þekilde kurulmuþtur .

26 Ekim 1923'de ortaya çýkan bir hükûmet buhraný sonucu Baþvekil Fethi Bey istifasýný vermiþti. 28 Ekim akþamý Çankaya'da hükûmet teþekkülü ile ilgili çalıþmalar sýrasýnda Cumhuriyetin ilaný kararlaþtırýldý. Toplantý sonrasýnda Mustafa Kemal Paþa, birlikte 1921 anayasasýnýn bazı maddelerini deðiþtiren deðiþikleri tespit ettiler.

29 Ekim 1923 günü konu önce Halk fýrkasý grubunun öðleden sonraki oturumunda gündeme geldi. Mustafa Kemal Paþa'nýn bir önce tespit ettiði deðiþiklikler uzun görüþmelerden sonra kabul edildi. Kanun teklifi, Kanun-i Esasi encümeni tarafýndan usulen incelenerek meclise sunuldu.

TBMM 29 Ekim 1923 tarihinde 364 sayýlý kararla Cumhuriyeti ilân etti. Cumhuriyetin ilâný ile 1921 Anayasasý'nýn 1,2,4,10,11 ve 12. maddeleri þu þekilde deðiþtirilmifitir.

Birinci maddeye "Türkiye Devleti'nin þek-i hükûmeti Cumhuriyettir" cümlesi eklenmiþtir.

Ýkinci madde; "Türkiye Devletinin dini Ýslâm, resmî lisaný Türkçedir" þekliyle tespit edilmiþtir. Bu madde 1921 Anayasasý'nda olmayýp ana yasamýza ilk defa girmiþtir.

Dördüncü madde; Türkiye Devleti Büyük Millet Meclisi tarafýndan idare olunur. Meclis, hükûmetin ayrýldýđý idare konularýnda Bakanlar Kurulu vasýtasýyla yönetir.

Onuncu madde; Türkiye Cumhurbaşkaný Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu tarafýndan ve kendi üyeleri arasýndan bir seçim dönemi için seçilir. Cumhurbaşkanlýđý görevi yeni Cumhurbaşkanýnýn seçilmesine kadar devam eder. Görev süresi biten Cumhurbaşkanı yeniden seçilebilir.

On birinci madde; Türkiye Cumhurbaşkaný devletin başkanýdır. Bu sýfatla gerekli gördükçe Meclis'e ve Bakanlar Kurulu'na baþvurabilir.

On ikinci madde; Baþbakan, Cumhurbaşkaný tarafýndan ve meclis üyeleri arasýndan seçilir. Diđer bakanlar, Baþbakan tarafýndan ve yine Meclis üyeleri arasýndan seçildikten sonra Cumhurbaşkaný tarafýndan hepsi birden Meclis'in onayına sunulur. Meclis toplantý hâlinde deðil ise, onaylama Meclis'in toplantýsýna býrakýlýr.

Yapýlan bu önemli deðiþiklerden sonra ayný gün Cumhurbaşkanlýđý seçimi yapýlarak, Mustafa Kemal Paþa yeni Türk Devletinin Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkaný olmuþtur. 30 Ekim 1923'te ise Malatya Mebusu Ýsmet Paþa, M. Kemal Paþa tarafýndan Baþbakan olarak atanarak ve yeni kabine teþekkül ettirilmiþtir.

=====